

УДК 338.12:332.05
JEL classification: O52

Манаснко І. М.

канд. економ. наук
ORCID ID: 0000-0002-3246-3603

Гук О.В.

канд. економ. наук, доцент
ORCID ID: 0000-0002-8129-8392

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

КРАЇНИ БЕНІЛЮКС: ЄДНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА МІСЦЕ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СПІЛЬНОТІ

COUNTRIES BENELUX: UNITY OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND PLACE IN THE EUROPEAN COMMUNITY

Розвиток інтеграційних процесів на території Європи розпочався у 40-50 роках минулого століття. І можна стверджувати, що саме країни Бенілюкс є ініціаторами розбудови інтеграції. У статті проаналізовано розвиток Бельгії, Нідерландів та Люксембургу за різними показниками. Досліджено роль цих країн на ринку ЄС та їх вагомості світовому ВВП. Визначено специфічні риси економіки кожної з країн. Зокрема, Бельгія володіє вигідним географічним положенням, що є фактором розвитку ефективної логістичної системи. Нідерланди характеризуються високим розвитком банківського та фінансового сектору. Люксембург – країна із невеликою кількістю населення та низьким рівнем безробіття. Визначено, що історично ці країни є ініціаторами розвитку інтеграції в Європі. Наведено перелік міжнародних організацій, які розташовані на території Бельгії, Нідерландів та Люксембургу. Зокрема, у Бельгії знаходяться Європейський парламент, Рада Європи, офіс НАТО ; у Нідерландах - Міжнародний суд ООН, Міжнародний кримінальний суд, Міжнародний арбітражний суд; у Люксембурзі - Генеральний секретаріат Європарламенту, Суд Європейського союзу, Рада ЄС, Європейський інвестиційний банк. Наведено показники ВВП та ВВП на душу населення для кожної із країн Бенілюксу, дані представлені за період дослідження 2010-2017 роки. Представлено місце країн ЄС та Бенілюксу у різних міжнародних рейтингах – Індекс людського розвитку, Рейтинг глобальної конкурентоспроможності, Індекс Економічної свободи, Рейтинг легкості ведення бізнесу. Проаналізовано показники державного бюджету (доходи, видатки, дефіцит/профіцит) цих країн за 2015-2017 роки.

Ключові слова: ВВП, державний бюджет, ЄС, економіка, міжнародні рейтинги, розвиток.

The development of integration processes in Europe began in the 40-50 years of the last century. Especially the Benelux countries are the initiators of building up integration. The article analyses the development of Belgium, the Netherlands and Luxembourg on various indicators. The role of these countries in the EU market and world GDP is explored. The data of countries according to GDP per country's PPP rank as follows in the world ranking: the Netherlands - 27th (neighbouring countries by rating - Malaysia and Argentina), Belgium - 37th place (neighbouring countries by rating - Algeria and Singapore), Luxembourg - 105th place (neighbouring countries by rating - Cambodia and Libya). But Luxembourg is ranked fifth in the world by GDP per capita, after Liechtenstein (1st place, USD 139.1 thousand dollars per person), Qatar, Monaco and Macao. Specific features of the economy of each country are

determined. In particular, Belgium has an advantageous geographical location, therefore, a developed logistics system. The Netherlands is characterized by high development of the banking and financial sector. Luxemburg is a country with a small population and low unemployment. It is determined that these countries are historically the initiators of the development of integration in Europe. The list of international organizations located in Belgium, the Netherlands and Luxembourg is listed. In particular, Belgium has the European Parliament, the Council of Europe, the NATO office; in the Netherlands - the International Court of Justice, the International Criminal Court, the International Arbitration Court; in Luxembourg - the General Secretariat of the European Parliament, the Court of the European Union, the EU Council, the European Investment Bank. The figures for GDP and GDP per capita for each of the Benelux countries are presented, data presented for the research period 2010-2017. The place of the EU and Benelux is presented in various international ratings - Human Development Index, Global Competitiveness Index, Index of Economic Freedom, Ease of Business Ranking. The indicators of the state budget (incomes, expenditures, deficit / surplus) of these countries for 2015-2017 years are analysed. The Netherlands is ranked 32nd in the world, Belgium is 74th, Luxembourg is 23th in the budget surplus, and only 43 countries have a state budget surplus.

Key words: GDP, state budget, EU, economy, international ratings, development.

Вступ. Європейський Союз є одним із найуспішніших інтеграційних угруповань світу, яке характеризується виробленням єдиних правил діяльності всіх країн-членів. Зародки інтеграційних процесів сягають 40-50 рр. минулого століття і продовжуються до нині методом прийняття нових країн-членів, удосконаленням сформованої єдиної економічної системи. Бельгія, Нідерланди та Люксембург відносяться до країн ініціаторів європейської інтеграції, які власним прикладом довели успішність об'єднавчих етапів з метою досягнення поставлених цілей. Саме тому, не втрачає актуальності питання дослідження розвитку країн Бенілюкс на сучасному етапі їх розвитку. Основою дослідження є статистична інформація міжнародного характеру з використанням таких інформаційних джерел: Central Intelligence Agency [1], Organization for Economic Cooperation and Development [2], Eurostat [7], Statistics Portal [3]. Місце та роль кожної з країн доречно досліджувати на основі міжнародних рейтингів, зокрема Human Development Indices [4], Global Competitiveness [5], Doing Business [6], Index of Economic Freedom [7].

Постановка завдання. Метою даного дослідження є визначення тенденцій розвитку країн Бенілюкс в умовах європейської інтеграції на основі детермінації основних показників макроекономічного характеру, котрі впливають на економіку Бельгії, Нідерландів та Люксембургу.

Методологія. Для досягнення визначеної мети й поставлених завдань використано систему загальнонаукових та спеціальних методів, а саме: методи системно-функціонального підходів до поглиблення теми дослідження; методи систематизації, групування та узагальнення, формалізації з метою формування та представлення аналітичних показників розвитку країн Бенілюкс, їх місця на ринку ЄС; методи індукції та дедукції, наукової абстракції, методи структурно-логічного та семантичного аналізу – для виявлення основних характерних рис кожної із країн угруповання тощо.

Результати дослідження. У 1944-му році три сусідні держави – Бельгія, Нідерланди і Люксембург уклали між собою митний союз, домовившись ввести режим безмитної торгівлі, спростити валютні, торгові, фінансові обмеження, сформувати єдину зовнішню економічну політику. Три країни ввели для своїх преференцій економічні свободи, які привели до економічного зростання і зробили Бенілюкс політичним центром Європейського Союзу.

Наразі в Бенілюксі розташовані ключові організації ЄС. У Брюсселі (Бельгія) знаходяться Європейський парламент, Рада Європи, будівлі Єврокомісії, офіс НАТО, секретаріат країн Бенілюксу. У Гаазі (Нідерланди) - Міжнародний суд ООН, Міжнародний кримінальний суд, Міжнародний арбітражний суд. У Люксембурзі - Генеральний секретаріат Європарламенту, Суд Європейського союзу, Рада ЄС, Європейський інвестиційний банк.

Бельгія і Нідерланди стали одними з найуспішніших країн в Європі ще в епоху Середньовіччя, завдяки стимулюванню торгівлі та розбудові фінансово-торговельних шляхів. У XV столітті в бельгійському місті Брюгге була відкрита перша в світі біржа. У XVI столітті біржа відкрилася в найбагатшому торговому нідерландському місті Антверпен, ставши найбільшою біржою Європи. Люксембург активно розвивав економіку після Другої світової війни, оголосивши себе офшором. З тих пір банківська сфера і фінанси є основним джерелом доходу, Люксембург обслуговує тисячі інвестиційних фондів і сотні іноземних банків. І наразі ці невеликі за площею країни є осередком економічних подій ЄС.

Успішність розвитку цих країн проаналізуємо на основі певного набору макроекономічних показників. Дані про обсяги ВВП за ПКС та його темп зростання країн Бенілюксу за 2007-2016 рр. наведені в табл. 1. За показником ВВП за ПКС країни посідають такі позиції у світовому рейтингу [1]: Нідерланди – 27 місце (країни-сусіди по рейтингу – Малайзія та Аргентина), Бельгія – 37 місце (країни-сусіди по рейтингу – Алжир та Сінгапур), Люксембург – 105 місце (країни-сусіди по рейтингу – Камбоджа та Лівія). Але при цьому, Люксембург посідає 5 місце в світі за показником ВВП на душу населення, після Ліхтенштейну (1 місце, ВВП 139,1 тис. дол. на особу), Катару, Монако та Макао.

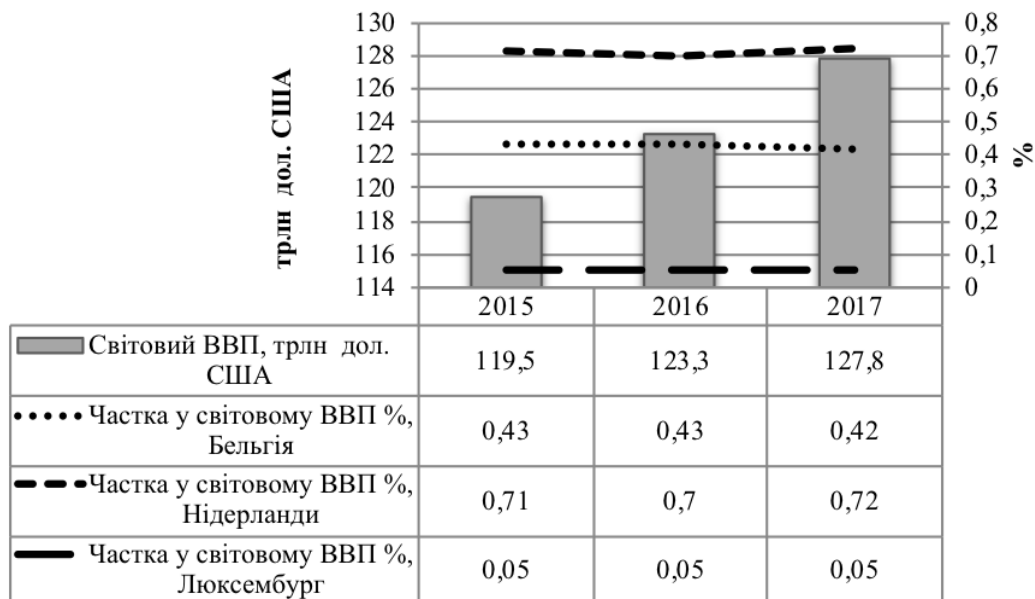
Рівень ВВП на душу населення в країнах дозволяє робити зіставлення з іншими країнами та виявити, до якої категорії вони належать — до розвинених країн. Обсяг ВВП за ПКС на душу населення дозволяє створити спільну базу для порівняння, і однозначним лідером є Люксембург за рахунок меншої кількості населення, ніж у Бельгії та Нідерландах.

Таблиця 1– Обсяги ВВП за ПКС та ВВП на душу населення країн Бенілюксу за 2010-2017 роки

Рік	Бельгія		Нідерланди		Люксембург	
	ВВП, млрд дол. США	ВВП на душу насел., тис. дол. США	Обсяг ВВП, млрд дол. США	ВВП на душу насел., тис. дол. США	Обсяг ВВП, млрд дол. США	ВВП на душу насел., тис. дол. США
1	2	3	4	5	6	7
2010	437,2	44,3	740,8	50,3	43,4	104,9
2011	455,7	47,7	768,9	53,5	47,6	115,7
2012	471,3	44,7	782,5	49,4	48,6	106,7
2013	485,9	46,5	817,8	51,5	51,9	113,7
2014	502,1	47,4	826,5	52,1	56,6	119,1
2015	514,1	40,3	839,3	44,9	59,3	101,9
2016	526,3	41,1	866,2	45,2	61,7	102,8
2017	529,2	46,6	924,4	53,9	62,1	105,1

Джерело: складено авторами на основі [1 ; 2]

Дані про частки ВВП країн Бенілюксу у світовому ВВП наведені в рисунку 1.

Рисунк 1 – Частка країн Бенілюксу в світовому ВВП

Джерело: складено авторами на основі [1; 3]

З вищенаведених даних очевидно, що частки ВВП країн Бенілюксу у світовому ВВП є невисокими, і спостерігається тенденція до зниження. У 2017 р. частка ВВП Бельгії в світовому ВВП становить близько 0,042 %, частка ВВП Нідерландів – 0,72 %, Люксембургу – близько 0,05 %. Відповідна тенденція є загальноєвропейською, оскільки економічно потужні країни Азії займають провідні позиції у створенні світового ВВП.

Центральне географічне розташування Бельгії та високорозвинена транспортна мережа посилює її роль як регіонального логістичного центру, але робить її економічно вразливою до змін у зовнішньому попиті, особливо з торговими партнерами ЄС. Приблизно $\frac{3}{4}$ торгівлі Бельгії припадає на інші країни ЄС, а порт Зебрюгге проводить майже 50 % своєї торгівлі лише зі Сполученим Королівством, залишаючи економіку Бельгії вразливою до результатів переговорів щодо виходу Великобританії з ЄС. ВВП Бельгії збільшився на 1,7% у 2017 році, а дефіцит бюджету становив 1,5% ВВП. Рівень безробіття становив 7,3%, проте рівень безробіття варіюється в залежності від регіону - нижчий у Фландрії, ніж у Валлонії, на 4,4% порівняно з 9,4% через промислові відмінності між регіонами. Економіка значною мірою відновлювалася від терористичних атак, що мали місце в березні 2016 року, це в основному вплинуло на туристичну та готельну індустрію Брюссельського регіону. У 2017 році Бельгія затвердила план податкової реформи, щоб знизити корпоративні ставки з 33% до 29% до 2018 року і до 25% до 2020 року. Податковий план також включав пільги для інновацій та МСП, спрямовані на стимулювання конкурентоспроможності та приватних інвестицій.

Нідерланди, шоста за величиною економіка в Європейському Союзі, відіграють важливу роль як європейський транспортний вузол, з високим позитивним сальдо торгівлі, стабільними виробничими відносинами і низьким рівнем безробіття. Промисловість зосереджена на харчовій промисловості, хімічній промисловості, нафтопереробці та електротехніці. Висококомеханізований аграрний сектор використовує лише 2% робочої сили, але надає великі надлишки для переробки продуктів харчування і підкріплює статус країни як другого найбільшого експортера сільськогосподарської продукції в світі. Нідерланди є частиною зони євро, і тому її монетарна політика контролюється Європейським центральним банком. Голландський фінансовий сектор має високу концентрацію, чотири комерційні банки володіють понад 80% банківських активів. У 2008 році, під час фінансової кризи, дефіцит державного бюджету сягнув 5,3% ВВП. Після тривалого спаду з 2009 по 2013 рік, протягом якого безробіття подвоїлося до 7,4%, а споживання домогосподарств скоротилося протягом чотирьох років поспіль, економічне зростання почалося в 2014 році. У 2017 році державний бюджет повернувся до профіциту 0,7% ВВП, економічне зростання 3,2%, а ВВП на душу населення остаточно перевищив докризовий рівень.

Люксембург - невелика за площею країна, яка має стабільну економіку з високими доходами та історично характеризувалася стійким зростанням, низькою інфляцією та низьким рівнем безробіття. Люксембург, єдине велике князівство у світі, є країною, що не має виходу до моря. Незважаючи на незначну площу території та невелику кількість населення, Люксембург є п'ятою найбагатшою країною в світі, якщо оцінювати її за показником на душу населення. Люксембург підтримує ефективну бюджетну позицію, з профіцитом 2017 року - 0,5% ВВП, і найнижчим рівнем державного боргу в

регіоні. З 2002 року уряд Люксембургу активно впроваджує політику та програми підтримки економічної диверсифікації та залучення прямих іноземних інвестицій. Уряд зосередився на ключових інноваційних галузях, які продемонстрували перспективи підтримки економічного зростання: логістику, інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ); технології охорони здоров'я, включаючи біотехнології та біомедичні дослідження; чисті енергетичні технології, а останнім часом і технології космічної техніки та фінансових послуг. У 2017 р. розвиток пріоритетних галузей призвів до зростання ВВП на 3,4%, що значно перевищує європейський середній показник на 1,8%. Люксембург залишається фінансовим центром ЄС, на фінансовий сектор припадає понад 35% ВВП. Люксембург втратив частину своєї переваги, як територія із сприятливим податковим положенням, через тиск ОЕСР та ЄС, а також скандал "LuxLeaks", який виявив вигідні податкові процедури для іноземних корпорацій. В рамках пакету податкових реформ 2017 року передбачалося зниження ставки корпоративного податку та збільшення відрахувань для сімей, які мали на меті збільшення купівельної спроможності та підвищення конкурентоспроможності.

Оскільки розвиток країн Бенілюксу демонструє ефективні результати, доречно відслідкувати місце цих країн у спільноті ЄС. Відповідно до різних міжнародних рейтингів, що подані у табл. 2, очевидно, що ці країни є лідерами на європейському ринку, оскільки входять до топ-10 за різними показниками.

Таблиця 2 – Топ-10 країн ЄС за різними рейтингами

Позиція	Рейтинг ВВП за ПКС, 2017 р.	Індекс людського розвитку, 2018	Рейтинг Глобальної конкурентоспроможності, 2018	Рейтинг легкості ведення бізнесу, 2018	Рейтинг економічної свободи, 2018
1	Німеччина	Норвегія	Німеччина	Данія	Ірландія
2	Великобританія	Ірландія	Нідерланди	Великобританія	Естонія
3	Франція	Німеччина	Великобританія	Норвегія	Великобританія
4	Італія	Швеція	Швеція	Швеція	Данія
5	Іспанія	Нідерланди	Данія	Естонія	Люксембург
6	Польща	Данія	Фінляндія	Фінляндія	Швеція
7	Нідерланди	Великобританія	Норвегія	Литва	Нідерланди
8	Бельгія	Фінляндія	Франція	Ірландія	Литва
9	Швеція	Бельгія	Люксембург	Латвія	Норвегія
10	Румунія	Австрія	Бельгія	Німеччина	Чехія

Джерело: складено авторами на основі [1; 4; 5; 6; 7]

Країни Бенілюксу, особливо Нідерланди та Люксембург, характеризуються сприятливою ситуацією у сфері державного бюджетування, табл. 3.

Таблиця 3 – Показники стану бюджету країн Бенілюксу

Рік	Доходи бюджету, млрд дол. США	Витрати бюджету, млрд дол. США	Частка дефіциту/профіциту бюджету у ВВП, %
Бельгія			
2015	233,8	245,2	-2,5
2016	236,4	248,5	-2,6
2017	253,5	258,6	-1,1
Нідерланди			
2015	324,1	339,8	-2,1
2016	339,1	336,1	0,4
2017	361,4	352,4	1,1
Люксембург			
2015	24,7	23,9	1,4
2016	25,5	24,6	1,5
2017	27,7	26,8	1,5

Джерело: складено авторами на основі [8; 2]

Нідерланди, на відміну від Бельгії, все таки змогли зробити свій бюджет на профіцитним шляхом таких змін: підвищення пенсійного віку, зменшення державних заробітних плат і пільг держслужбовцям, зменшення соціального податку, будівництво енергозберігаючих будинків, боротьба з безробіттям [9]. За рівнем бюджетного профіциту Нідерланди посідають 32 позицію у світі, Бельгія – 74, а Люксембург – 23. В той час, серед країн ЄС із значним профіцитом державного бюджету у 2017 р. відносяться : Норвегія (4,4 % від ВВП), Болгарія (1,8 %), Чехія (1,6 %), Німеччина (1,3 %), Швеція (1,3%), Данія (1,1%) [1]. В цілому, лише 43 країни світу мають профіцит державного бюджету.

Висновки. На основі проведеного дослідження, варто відзначити важливу роль країн Бенілюксу в розбудові процесів європейської інтеграції. Серед країн союзу Бенілюкс домінуюче положення займають Нідерланди, частка яких у світовій економіці близько 7%. У європейському просторі країни Бенілюкс характеризуються економічною стійкістю, про що свідчать низький рівень безробіття, високий рівень ВВП на душу населення, відносно низький обсяг державного боргу, профіцит державного бюджету тощо. Успішність розвитку цих країн підтверджує їх лідерські позиції у міжнародних рейтингах. Наприклад, відповідно до Рейтингу Глобальної конкурентоспроможності Нідерланди посідають 2-ге місце у ЄС, Люксембург та Бельгія – 9 та 10 місця відповідно. Науковою новизною дослідження є комплексний підхід до виокремлення тенденцій розвитку країн Бенілюкс в умовах європейської інтеграції на основі аналізу основних показників макроекономічного характеру, котрі впливають на економіку Бельгії, Нідерландів та Люксембургу. Науково-практична цінність результатів

дослідження полягає у подальшому розвитку напрацювань щодо питань європейської інтеграції та окремих її країн, з урахуванням аналізу статистичних даних міжнародних організацій. Саме тому, результати дослідження можуть бути використані для їх подальшого вдосконалення, можуть бути корисними для фахівців з європейської інтеграції. Проведене комплексне дослідження може стати підґрунтям для подальших наукових пошуків, зокрема доречно провести аналіз міграційних потоків робочої сили країн Бенілюксу із країнами ЄС.

Література :

1. Central Intelligence Agency. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/nl.html>
2. Organization for Economic Cooperation and Development. URL: <http://www.oecd.org/>
3. The Statistics Portal. URL: <https://www.statista.com/>
4. Human Development Indices. URL: <http://hdr.undp.org/en/2018-update>
5. Global Competitiveness. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/competitiveness-rankings/>
6. Doing Business 2018, A World Bank Group Flagship Report. URL: <http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>
7. Index of Economic Freedom. URL: <https://www.heritage.org/index/ranking>
8. Database – Eurostat . URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
9. Манаєнко І.М. Динамізм розвитку країн Бенілюксу в умовах європейських трансформацій / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 8, ч. 2. С. 9-12. URL: <http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/index.php/8-2016ua>